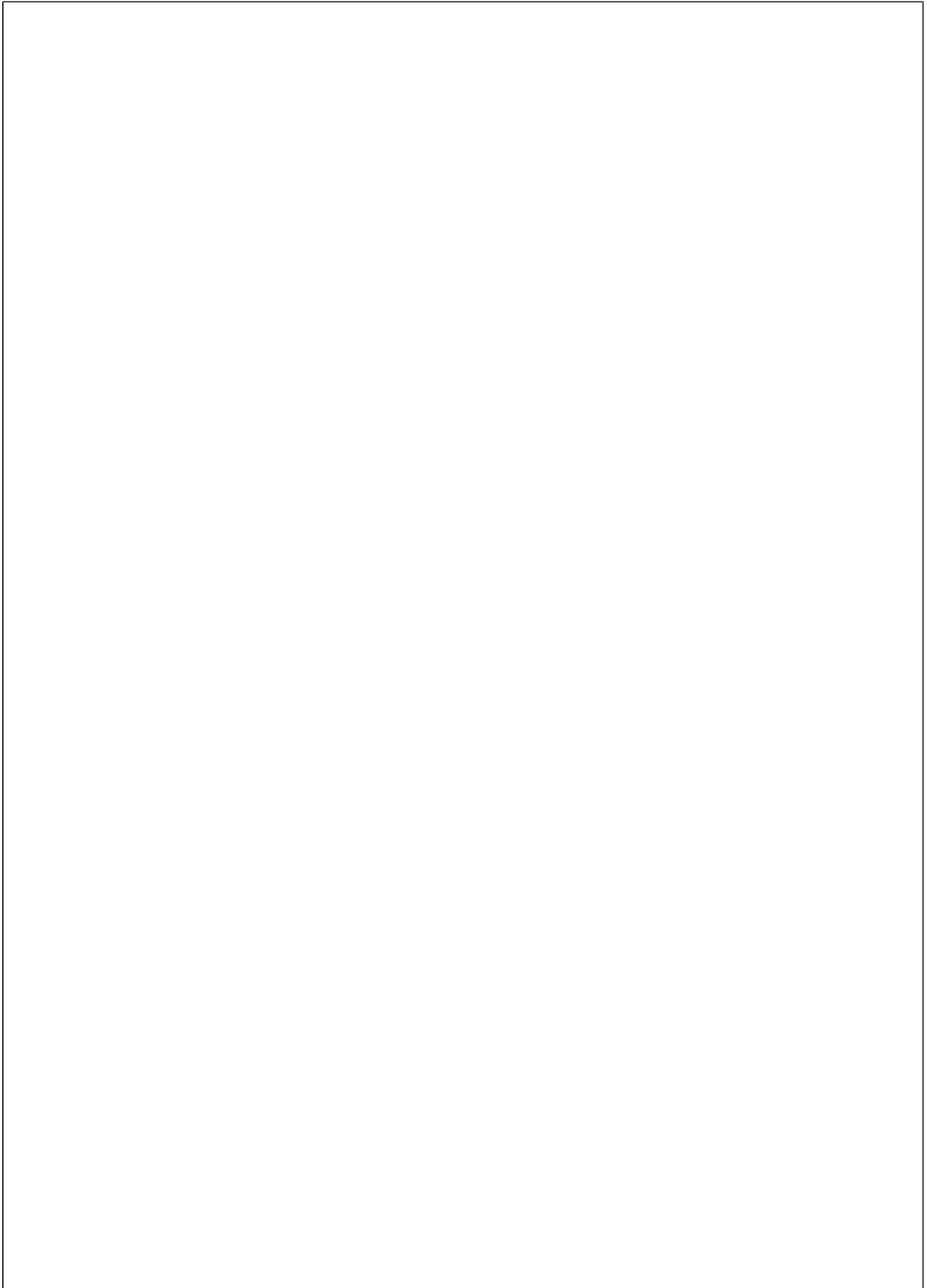

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/220626,Przed-budynkiem-IPN-stanela-wystawa-Ruch-Wolnosc-i-Pokoj-w-Krakowie-1985-1990.html>
27.02.2026, 11:44

Przed budynkiem IPN stała wystawa „Ruch »Wolność i Pokój« w Krakowie 1985-1990”

6 czerwca 2025 r. obok naszej siedziby przy ul. Czarnieckiego 3 otwarliśmy nową wystawę IPN zatytułowaną „Ruch »Wolność i Pokój« w Krakowie 1985-1990”. Pozostanie tutaj przez najbliższe miesiące.

06.06.2025

W wernisażu wystawy wzięli udział m.in. zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, wiceprezydent Krakowa Stanisław Kracik oraz przedstawiciele Fundacji „Wolność i Pokój”, a także uczestnicy wcześniejszej uroczystości odznaczenia Krzyżami Wolności i Solidarności dawnych opozycjonistów.

- Byliście Państwo następnym pokoleniem, które wzięło odpowiedzialność za Polskę i staliście się tym szczęśliwym pokoleniem, które dożyło wolnej Rzeczypospolitej. Wielu z Was, uczestników Ruchu „Wolność i Pokój”, mogło wziąć osobistą odpowiedzialność za wolną Polskę, która zaczęła się rodzić w 1989 r. Jako Instytut Pamięci Narodowej, jako kolejne pokolenia korzystające z tego czasu wolności i pokoju, chcieliśmy Państwu podziękować – powiedział zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma, zwracając się do licznie zgromadzonych dawnych działaczy WiP oraz innych organizacji opozycyjnych.

Odtworzyliśmy także, nagrane specjalnie na tę okazję, krótkie wystąpienie Jana Marii Rokity, twórcy deklaracji założycielskiej WiP, który wspominał okoliczności powstania Ruchu. O wystawie opowiedział zebrany jej autor dr Andrzej Malik z krakowskiego oddziału IPN. Leszek Jaranowski, dawny działacz podziemnego ruchu wydawniczego, redaktor, drukarz i kolporter wydawnictw bezdebitowych, zaprezentował powielacz i inne urządzenia poligraficzne, używane przez opozycjonistów w czasach PRL.

Ruch „Wolność i Pokój”

Inicjatorem organizacji był Radosław Huget, młody działacz związany z Konfederacją Polski Niepodległej. Wraz z grupą kolegów z KPN szukał nowych metod przeciwstawienia się przemocy władz komunistycznych, której kulminacją było zamordowanie ks. Jerzego Popiełuszki. 7 listopada 1984 r. wraz z kilkoma działaczami „Solidarności” powołali do życia Obywatelską Inicjatywę w Obronie Praw Człowieka „Przeciw Przemocy”. W lutym 1985 r. Inicjatywa zapoczątkowała protest głodowy w kościele w Krakowie-Bieżanowie. Warszawskie środowisko byłych działaczy NZS zorganizowało w kościele w Podkowie Leśnej podobną głodówkę w obronie Marka Adamkiewicza, skazanego za odmowę złożenia przysięgi wojskowej.

Autorem odczytanej na Dąbiu deklaracji był Jan Maria Rokita. Przywoływał w niej słowa Jana Pawła II, zwracającego uwagę, że termin „pokój” stał się w ówczesnym świecie usypiającym, zwodniczym sloganem. Dodawano w deklaracji, że słowo to często używane jest przez totalitarnych przywódców, którzy pod przykrywką pięknych haseł o współpracy i rozbrojeniu zamierzali pozbawić wolnych ludzi środków i woli do obrony wolności. Jednym z celów powołania Ruchu „WiP” było przywrócenie prawdziwego znaczenia słowu „pokój”.

Działalność Ruchu „WiP” charakteryzowały niespotykane dotąd w Polsce metody oporu. Odmawiano obowiązkowej służby wojskowej i odsyłano książeczki wojskowe. Podczas manifestacji na szeroką skalę stosowano znany na Zachodzie „sitting”, czyli blokadę dróg przez siedzących demonstrantów. Wipowcy wykorzystywali także rusztowania remontowanych budynków do rozwieszania transparentów i rozrzucania ulotek, co określali potocznie mianem „rusztingu”. Podczas happeningów, na wzór tych urządzanych przez wrocławską Pomarańczową Alternatywę, wyśmiewano absurdy peerelowskiej rzeczywistości.

Wipowcy wywodzili się ze środowiska akademickiego, stąd na szeroką skalę stosowali strajki i bojkoty zajęć, mających na celu indoktrynację polityczną (język rosyjski, studium wojskowe, ekonomia polityczna).

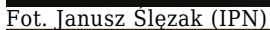
Fot. Janusz Ślęzak (IPN)

Fot. Janusz Słezak (IPN)

Fot. Janusz Słezak (IPN)

Fot. Janusz Słezak (IPN)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kraków

Kraków

PRL

Wystawa